

Kommunplan 2020-2022

Dals-Eds kommun

Innehållsförteckning

1	KOMMUNSTYRELSENS ORDFÖRANDE	3
2	FÖRUTSÄTTNINGAR/OMVÄRLDSANALYS.....	4
3	FINANSIELLA MÅL OCH BUDGETFÖRUTSÄTTNINGAR.....	11
3.1	KOMMUNENS UTVECKLING	11
3.2	PERSONAL- OCH LÖNEPOLITIK.....	12
3.3	FINANSIELL ANALYS	13
3.4	FINANSIELLA NYCKELTAL	19
3.5	GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING OCH BALANSKRAVSUTREDNING MED RESULTATUTJÄMNINGSRESERV	21
4	GRUNDUPPDRAG	25
4.1	SAMHÄLLSUPPDRAG	25
4.2	VÄLFÄRDSUPPDRAG	25
4.3	STYRNING OCH LEDNING.....	25
5	UTVECKLINGSOMRÅDEN.....	26
6	BILAGA 1 FINANSIELLA RAPPORTER	27
6.1	DRIFTBUDGET	27
6.2	INVESTERINGSBUDGET	29
6.3	RESULTATBUDGET.....	30
6.4	FINANSIERINGSBUDGET.....	31
6.5	BALANSBUDGET	32

Budget 2020

Förord kommunstyrelsens ordförande

Sällan eller aldrig har väl förutsättningarna för sveriges kommuner diskuterats så flitigt som under 2019. Det är bra och på tiden att detta blir en fråga för allmän debatt. Situationen är nämligen mycket allvarlig när det gäller kommunernas möjlighet att leverera sina grunduppdrag, dvs en god välfärd och en engagerad samhällsutveckling. Var i ligger då problematiken? På ett generellt plan handlar det främst om att det demografiska trycket ökar, alltså att fler barn, unga och äldre gör att behoven av kommunal välfärd ökar. Detta samtidigt som tillväxten av skatter inte klarar av att matcha det ökade behovet. På ett mer inzoomat plan finns det naturligtvis betydande skillnader mellan olika kommuner av vad som är orsaken till att ekonomi och verksamhet inte går ihop. Först och främst handlar det om att våra förutsättningar ser väldigt olika ut, både när det gäller vilka behov men även när det gäller intäkterna (skattekraften). Detta fångas till del upp av olika utjämningsystem men vi vet att dessa hittills har varit otillräckliga. Olikheter mellan kommunerna i effektivitet och produktivitet men också i ambitionsnivå och prioriteringar är naturligtvis också avgörande. En annan, inte försumbar faktor, är övervältring av kostnader från stat till kommun som ju bl.a. blivit tydlig i samband med den senaste stora flyktingmottagningen. Sammanfattningsvis kan man säga att kommunsektorn står inför stora utmaningar och att omfattande åtgärder kommer att bli nödvändiga.

Hur står sig då Dals-Eds kommun i detta sammanhang. Jo det är nog tydligt för oss alla att även vi har våra utmaningar. Kommunens prognos för 2019 pekar på ett stort underskott helt i linje med den utredning vi lät SKL göra för några år sedan. Det är ju mot den bakgrunden vi har startat ett omfattande förändringsarbete för att uppnå en långsiktigt hållbar verksamhet och ekonomi (LEV). Man skulle nog kunna säga att vi ännu inte fullt ut förstår varför vår ekonomi ser ut som den gör, men att vi fick en indikation när förslaget till en reviderad kostnadsutjämnning presenterades. Nämligen att vi hittills varit underkompenserad sett till vilka behov som finns i Dals-Eds kommun. Det tillskott vi beräknar att få på ca 12 mkr ger oss kortsiktigt ett betydligt bättre utgångsläge och gör att vi kan hålla fast vid vår långsiktiga plan för att sänka våra nettokostnader så att vi kan stå bättre rustade inför kommande utmaningar.

Jämfört med de preliminära ramar som kommunfullmäktige fastställde i juni har det ekonomiska utrymmet växt med ca 18 mkr och det beror främst på fyra olika faktorer. En växande befolkning, en positivt uppdaterad prognos av skatter och bidrag, lägre finansiella kostnader men framförallt förslaget till reviderad kostnadsutjämnning. Detta har gjort att vi kunnat avlasta kommunens verksamheter anpassningskrav på ca 7,5 mkr samtidigt som vi kan planera för ett bra resultat. Nu är ju i inte allt frid och fröjd med detta. Både kommunstyrelse och nämnder bär med sig en betydande ryggsäck

av ekonomisk obalans utifrån innevarande års prognos. Här har vi alla ett jobb att göra men många insatser är redan verkställda så vi kommer säkert att se effekter under kommande år. I allt vårt arbete med omställning får vi inte glömma våra tre nyttoaspekter kund, medarbetare och ekonomi. Strävan efter balans mellan dessa är nyckeln för långsiktigt hållbar ekonomi och verksamhet.

Debatten om kommunernas förutsättningar kommer med all säkerhet att fortsätta även under nästa år. I slutet av februari kommer Kommunutredningen att redovisa sitt uppdrag till regeringen. Uppdraget har varit att utarbeta strategier som på lång sikt stärker kommunernas kapacitet att fullgöra sina uppgifter och hantera sina utmaningar. Alltså inte helt olikt vårt eget arbete med LEV. Resultatet av utredningen kommer säkert att leda till mycket diskussioner och jag skulle inte bli förvånad om det återigen höjs röster för kommunsammanslagningar.

Oavsett vad som sker i vår omvärld får vi inte glömma att det är vi i politiken som sitter vid rodret och ska styra skutan framåt. Vi kan inte slå oss till ro och tro att andra kommer att lösa våra problem utan vi måste aktivt arbeta med nödvändiga förändringar. Jag vill hävda att vi har goda förutsättningar att även i framtiden göra Dals-Ed till en fantastisk plats att bo och verka i. Under 2020 kommer vi att sätta kommunens nya vision och utvecklingsplan med sikte på 2035. Låt oss ha detta som utgångspunkt när vi tillsammans tar oss an både möjligheter och utmaningar!

Martin Carling,
Kommunstyrelsens ordförande

2 FÖRUTSÄTTNINGAR/OMVÄRLDSANALYS

ÖVERGRIPANDE FÖRUTSÄTTNINGAR OCH UTMANINGAR

Kommunernas förutsättningar formas till stor del av övergripande förändringskrafter och trender, som vi själva måste ha strategier för att möta. Vi får stöd med både spaning och strategier från olika håll, framförallt från SKL och statliga institutioner.

Vägval för framtiden

SKL tog under våren 2018 fram en ny omvärldsanalys, som fortfarande är aktuell. Den behandlar fem övergripande områden - *globalisering, demografi, klimat, teknik och värderingar* - där förändringar av dem starkt påverkar samhällutvecklingen. SKL betonar att *"De som bäst förstår och förmår att hantera dessa fundamentala förändringskrafter kan också bäst dra fördelar av dem"*.

I spåren av de övergripande förändringskrafterna identifierades 13 *trender*, dvs en långsiktig förändring av en samhällsföreteelse, som antas påverka kommunsektorns uppdrag 10 år framåt.

1. Minskat lokalt och regionalt handlingsutrymme
2. Stigande förväntningar på välfärden
3. Hårdare konkurrens om kompetens
4. Ökad polarisering
5. Ökad bostadsbrist
6. Ökat fokus på landsbygden
7. Förändrat medielandskap
8. Minskad tillit
9. Ökade möjligheter att effektivisera med ny teknik
10. Ökat kommunalt fokus på integration
11. Ökad osäkerhet i världen
12. Fler geopolitiska konflikter
13. Från kunskaps- till nätverkssamhälle

Källa: SKL: *Vägval för framtiden 3 - Utmaningar för det kommunala uppdraget mot år 2030, feb 2018*

Kommunsektorn står inför stora utmaningar

Kommunsektorn är i början av en period med mycket stora krav på omställning. Det ökade trycket från demografin har varit känt länge. Allt fler barn, unga och äldre gör att behoven av skola, vård och omsorg ökar. Om tio år kommer äldre över 80 år ha ökat med cirka 47 procent, medan den yrkesverksamma befolkningen i åldern 20-64 år enbart har ökat med fem procent. Hittills har utmaningarna i kommunsektorns ekonomi delvis kunnat hanteras genom intäktsökningar från främst skatter och markförsäljning. Intäkterna har gynnats av högkonjunkturen, men den bedöms gå mot sitt slut under 2020. SKL bedömer att arbetskraften inte kommer att räcka till framöver, samt att skatteintäkterna kommer att öka betydligt långsammare än behoven av välfärd. Bland annat behöver det byggas fler skolor, förskolor och sjukhus. Omfattande åtgärder kommer att bli nödvändiga.

SKL beräknar att skattesatsen till kommuner och regioner ökar med 13 öre år 2020, vilket ger drygt 3 miljarder kronor i intäktsökning. För att klara ett resultat på 1 procent som andel av skatter och statsbidrag fram till år 2022 saknas ändå nästan 35 miljarder, givet att kostnaderna ökar i takt med befolkningen. Enligt intentionerna i januariavtalet ska statsbidragen till kommuner och regioner höjas med 5 miljarder per år. Därmed behöver sektorn själv effektivisera verksamheterna motsvarande en årskostnad på cirka 20 miljarder år 2022.

Källa: Ekonomirapporten, maj 2019, SKL

Kommunutredningen

För att kommunerna på lång sikt ska kunna möta samhällsutvecklingen krävs att de har en kapacitet som står i proportion till deras uppgifter. En parlamentariskt sammansatt kommitté fick i februari 2017 i uppdrag att utarbeta en strategi för att stärka kommunernas kapacitet att fullgöra sina uppgifter och hantera sina utmaningar. Kommittén ska dels identifiera och analysera de utmaningar som väntas ha särskilt stor påverkan på kommunernas förmåga att klara av sina uppgifter, dels analysera i vilken utsträckning som kommunal samverkan, kommunsammanläggningar, förändrade uppgifter, en asymmetrisk ansvarsfördelning och andra tänkbara åtgärder kan bidra till att stärka deras förmåga att möta samhällsutvecklingen. Kommittén ska även föreslå åtgärder och former för genomförande. De åtgärder som föreslås ska inte innebära en ökning av statens utgifter. Eventuella förslag om kommunsammanläggningar ska bygga på frivillighet. Kommittén fick även i uppdrag att utreda förutsättningarna för att ge kommunerna generella möjligheter till avtalssamverkan, vilket redovisades i oktober 2017. Uppdraget ska i övrigt redovisas senast den 28 februari 2020.

Källa: <http://www.sou.gov.se/kommunutredningen/>

FÖRUTSÄTTNINGAR OCH UTMANINGAR FÖR DALSEDSKOMMUN

För en liten landsbygdskommun, som Dals-Ed, råder i stort sett samma utmaningar, som för flertalet kommuner. De största är hur vi ska finansiera framtidens välfärd, hur vi ska leva upp till människors förväntningar på service och kvalitet samt hur vi ska klara kompetensförsörjningen i den allt hårdnande konkurrensen om arbetskraft och kompetens. Sambandet mellan välfärdens kvalitet och service, kompetensförsörjning och finansiering återspeglas i hur vi ser på förändringsstrategins tre nyttoperspektiv Kund - Medarbetare - Ekonomi. Balansen mellan dem är en förutsättning för långsiktigt hållbar ekonomi och verksamhet.

Det är viktigt att vi alla i kommunen upprätthåller en god kunskap om samtliga de övergripande förändringskrafter och trender som SKL beskriver i sin omvärldsanalys från 2018, och att vi väljer rätt strategier för att hantera dem som berör oss mest på ett proaktivt sätt. Mycket handlar om att satsa på hållbarhet och attraktivitet, och att vi gör det med delaktighet. Att vi kan erbjuda människor möjligheter, livsmiljöer och arbetsklimat, som ger upplevda fördelar jämfört med något annat och att vi kan *påvisa* det. Ett flertal förutsättningsskapande områden råder andra instanser över, men vi behöver ändå fortsätta göra vad vi kan för att minska urbanisering, utanförskap och negativ klimatpåverkan med mera.

BEFOLKNINGSPROGNOS

Befolkningsstrukturen i Dals-Ed skiljer sig något gentemot rikssnittet. Av invånarna är 19 procent i åldrarna 0–17 år, att jämföra med 21 procent för riket. 54 procent av Dals-Edsborna är i åldrarna 18–64 år, att jämföra med 59 procent av riket. 27 procent är 65 år eller äldre jämfört med 20 procent för riket.

Jämfört med rikssnittet har Dals-Eds kommun alltså fler äldre, och färre i yrkesverksam ålder. Detta innebär att kommunen har en mindre andel personer som ska finansiera service och välfärd till en allt äldre befolkning. Delar av detta kompenseras genom de kommunala utjämningsystemen men inte en obetydande del måste kommunen själv klara av genom att hela tiden sträva efter en så kostnadseffektiv verksamhet som möjligt. Detta kan åstadkommas bland annat genom samverkan med andra aktörer och att hela tiden utvärdera de tjänster och den service som tillhandahålls av kommunen.

I Dals-Ed utgör kvinnorna 48 procent och männen 52 procent av befolkningen. I riket var fördelningen näst intill 50/50. Den totala medelåldern är 44,5 år, att jämföra med rikssnittet på 40,7 år.

Folkmängd Dals-Ed 31 december

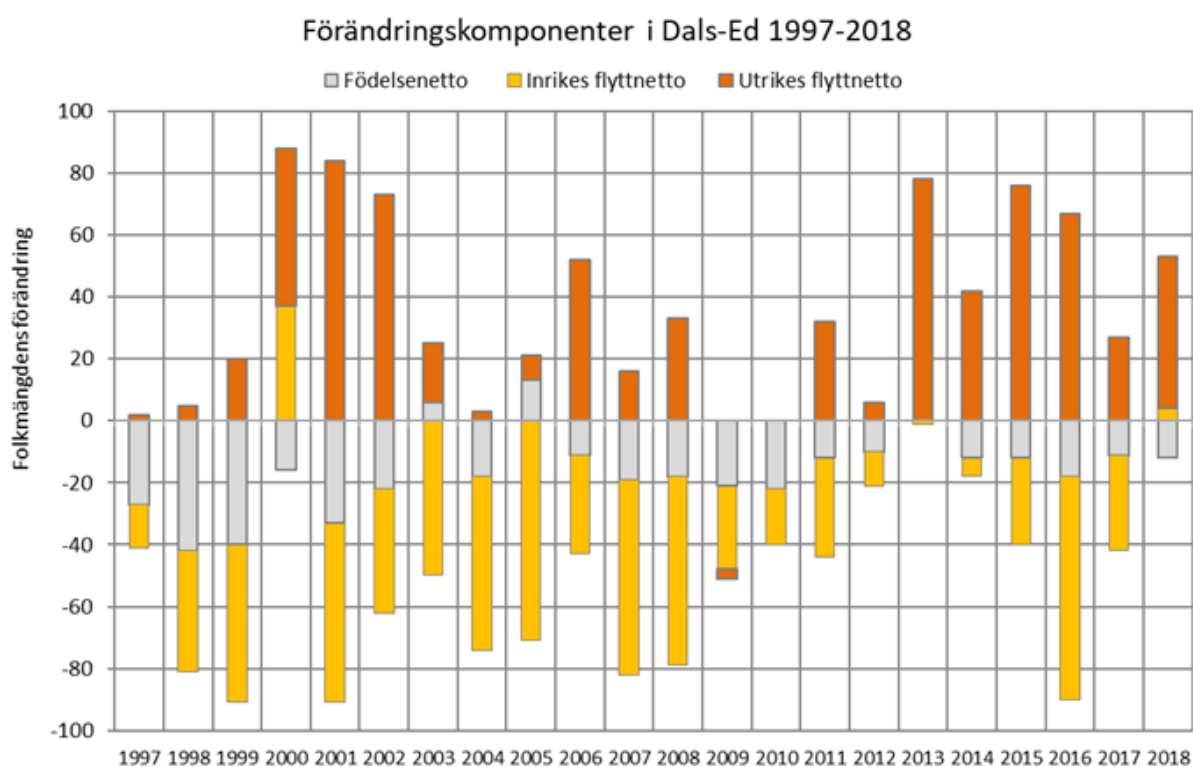
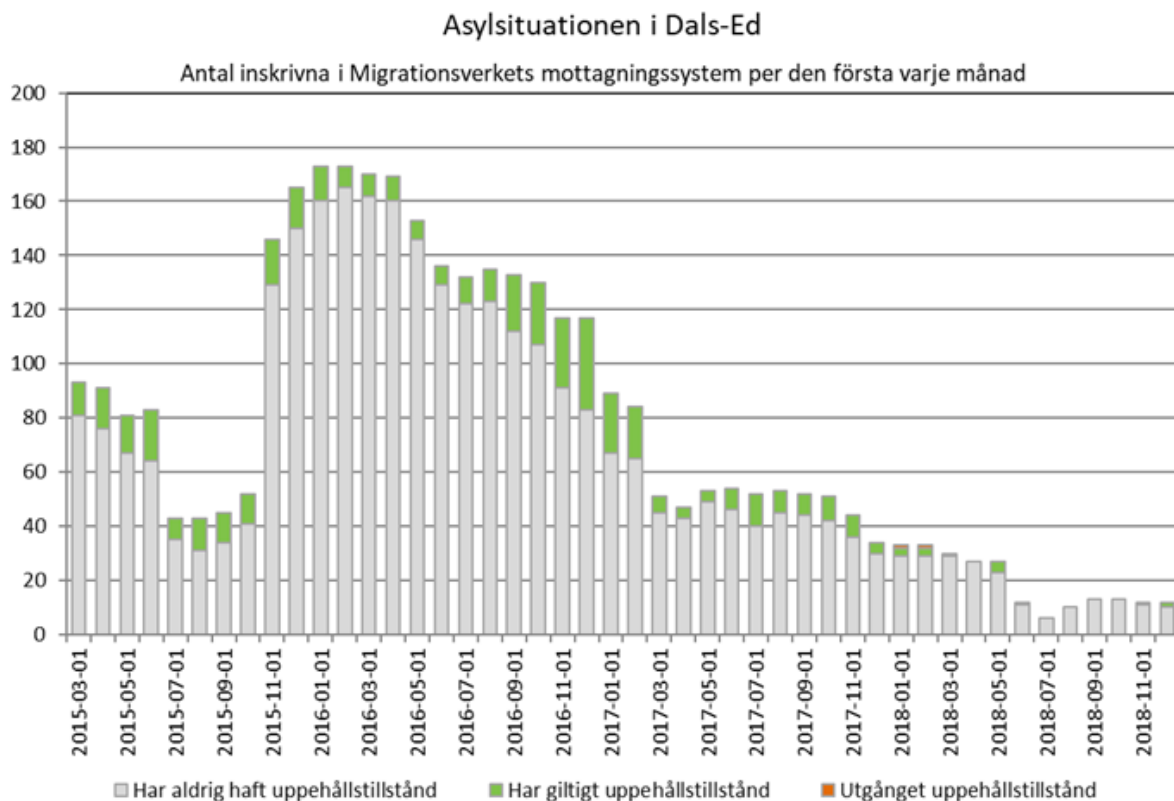
Ålder	2014	2015	2016	2017	2018
0-4	244	207	242	232	224
5-9	247	251	247	249	275
10-14	245	270	273	269	263
15-19	260	247	252	241	261
20-24	298	274	260	264	260
25-44	1 029	1 040	1 048	1 047	1 065
45-64	1 214	1 193	1 186	1 163	1 151
65 -	1 227	1 317	1 269	1 298	1 307
Summa	4 764	4 799	4 777	4 763	4 806

Kön	2014	2015	2016	2017	2018
Män	2 480	2 500	2 492	2 489	2 513
Kvinnor	2 284	2 299	2 285	2 274	2 293
Summa	4 764	4 799	4 777	4 763	4 806

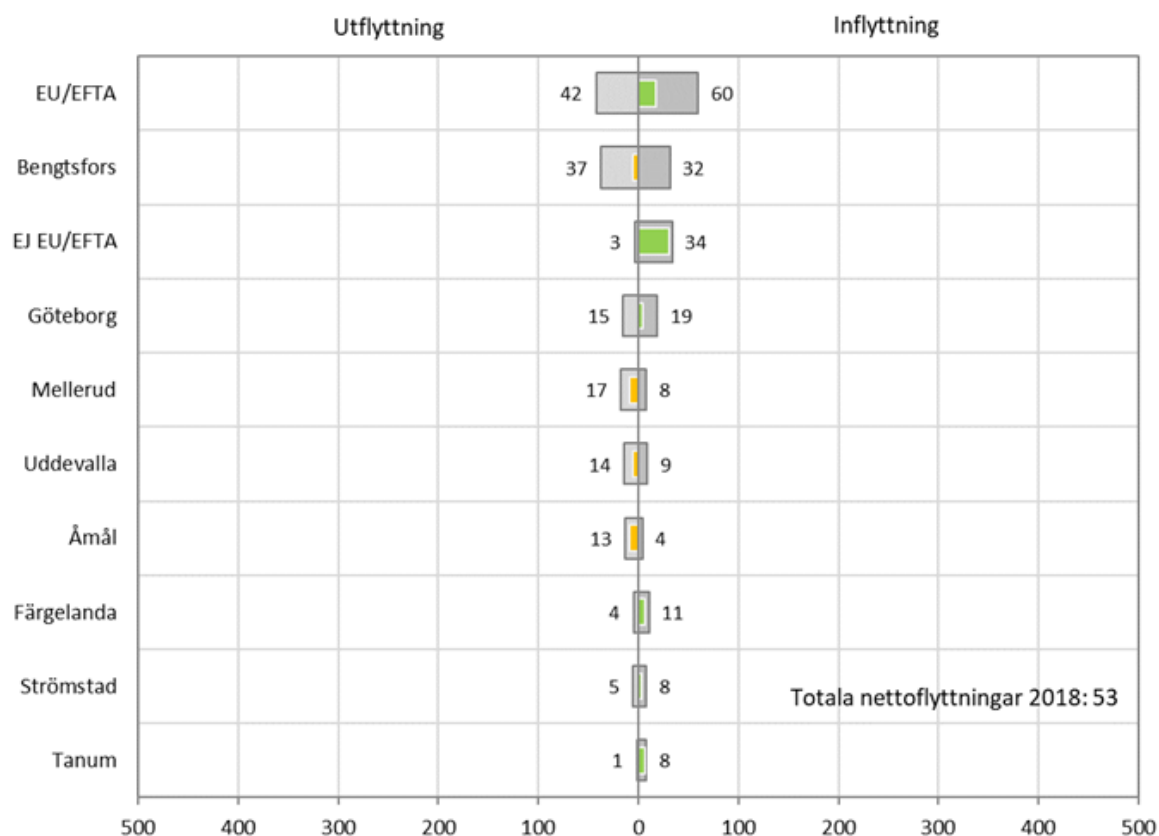
BEFOLKNINGSUTVECKLINGEN UNDER PERIODEN 2019-2028

Statisticon AB har på uppdrag av Dals-Eds kommun tagit fram befolkningsprognos för perioden 2019-2028.

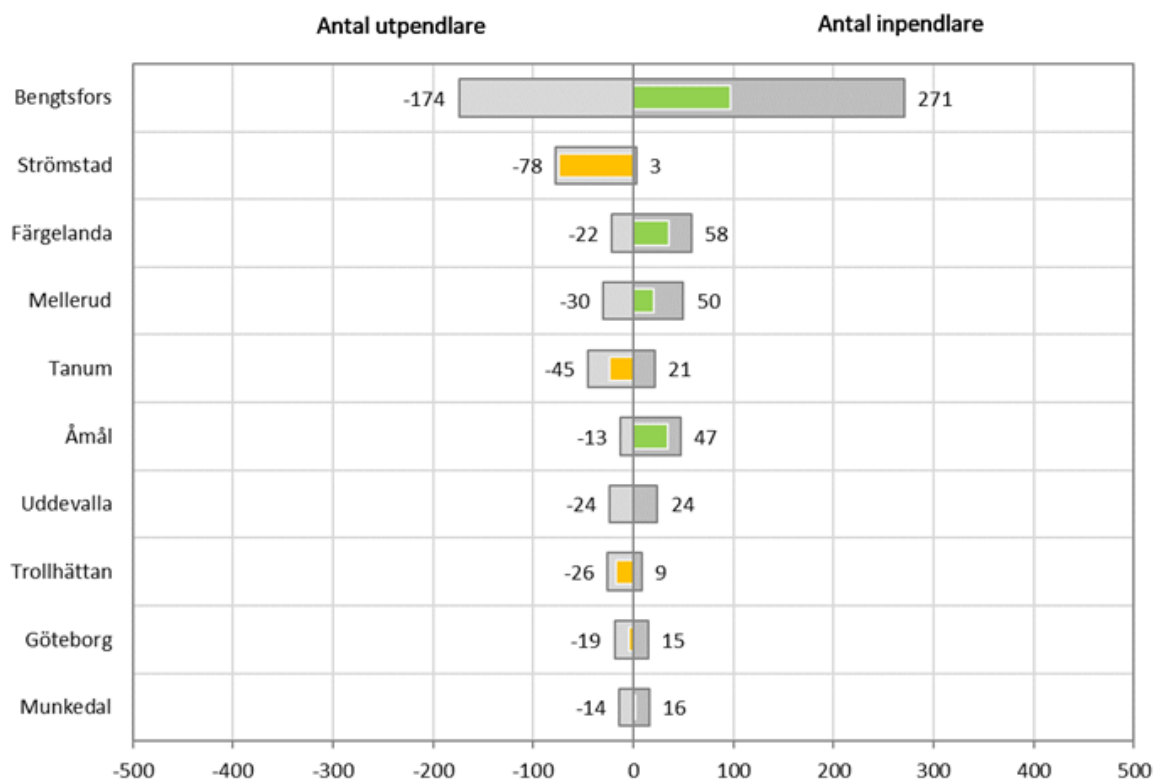
Nedan visas viss bakgrundsdata som ligger till grund för prognosen.

Flyttningar från och till Dals-Ed år 2018

Pendling från och till Dals-Ed år 2017

Statisticons kommentarer till prognosen är följande:

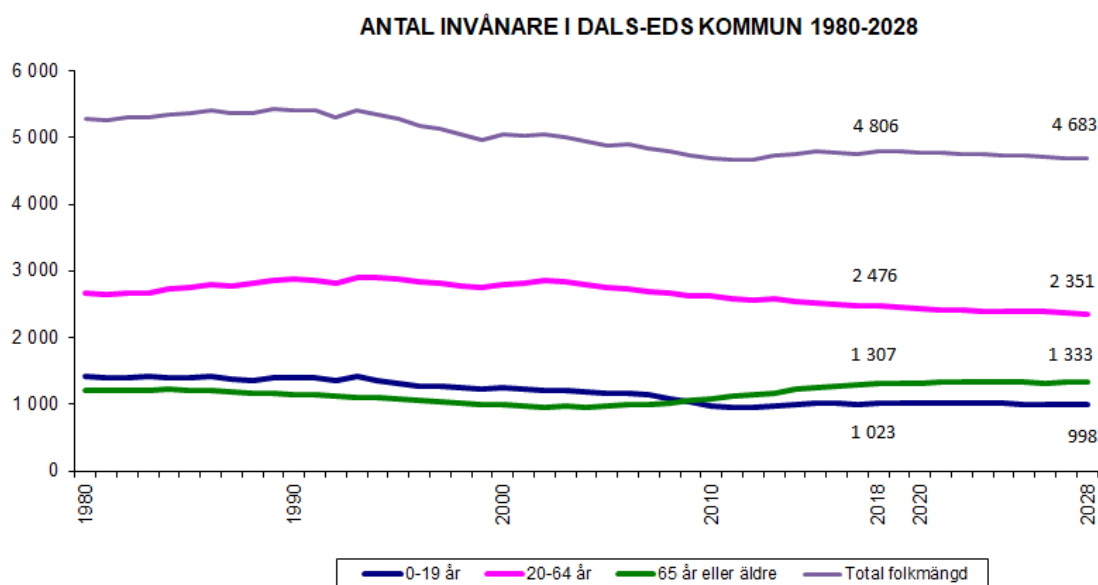
Under prognosperioden 2018 - 2028 kommer folkmängden i Dals-Eds kommun att minska med 123 invånare, från 4 806 till 4 683 personer. Flyttnettot förväntas bli i genomsnitt 7 personer per år och födelsenettet -19 personer per år. Totalt ger detta en förändring med -12 personer per år. Antalet inflyttade beräknas bli i genomsnitt 261 personer per år medan antalet utflyttade skattas till 254 personer. Detta ger ett årligt flyttnetto på 7 personer för varje år under prognosperioden. Antalet barn som föds förväntas vara 41 per år i genomsnitt under prognosperioden medan antalet avlidna skattas till 60 personer. Detta medför en befolkningsförändring med -19 personer per år.

I tabellen nedan sammanfattas utvecklingen över tid av folkmängden och förändringskomponenterna. Uppgifterna för 2019 och framåt är prognostiserade värden.

	1980	1990	2000	2018	2019	2028
Födda	46	76	55	45	41	40
Döda	70	67	71	57	57	63
Födelseöverskott	-24	9	-16	-12	-16	-23
Inflyttade	201	346	262	285	265	256
Utflyttade	195	361	174	232	259	249
Flyttnetto	6	-15	88	53	6	7
Folkökning	-18	-6	72	41	-10	-16
Folkmängd	5 287	5 416	5 047	4 806	4 796	4 683

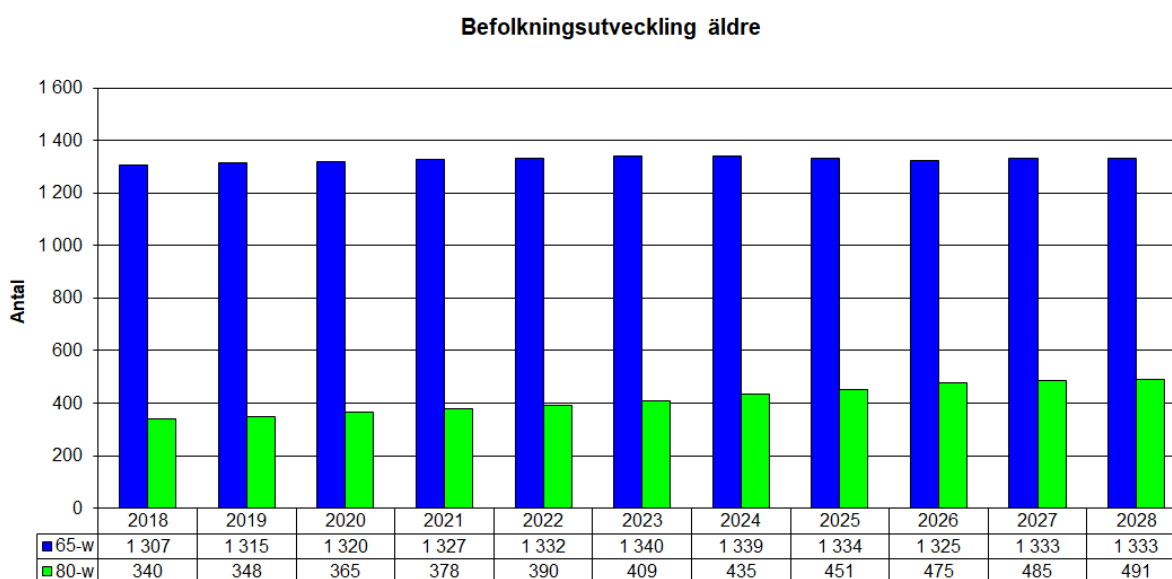
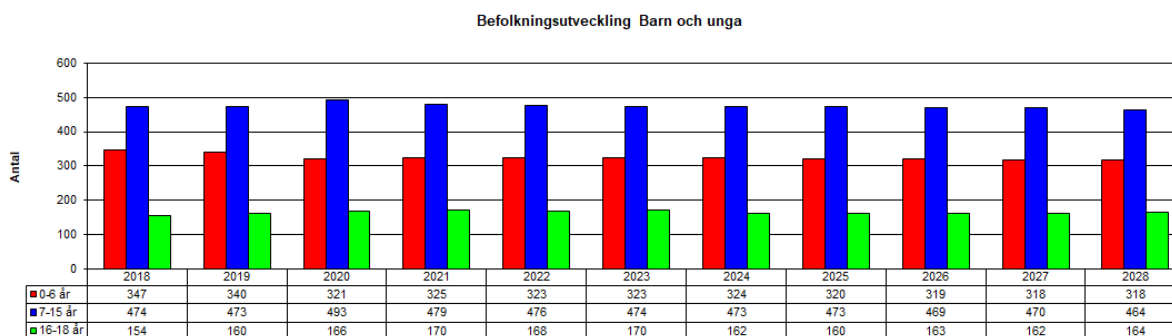
Hur utvecklas folkmängden?

Folkmängden kan delas upp i tre åldersgrupper (0-19 år, 20-64 år och 65+) för att enkelt kunna beskriva folkmängdens sammansättning avseende hur många som ”kostar” respektive ”bidrar” till samhällsekonomin vid en viss tidpunkt. Uppdelningen är grov men ger en överblicksbild vars utveckling man kan följa över tiden. Uppdelningen ligger även till grund för att beräkna försörjningsbördan i kommunen. I diagrammet nedan visas utvecklingen av dessa åldersgrupper över tiden.

Den prognosmodell som används bygger på den så kallade kohort-komponentmetoden som innebär att man varje år framöver ökar kommuninvånarnas ålder med ett år i taget, lägger till antalet födda och inflyttade och drar bort antalet avlidna och utflyttade. I modellen är endast en sak säker; alla som överlever från ett år till nästa blir ett år äldre. De övriga delarna födda, döda, in- och utflyttade är osäkra och skattas via mer eller mindre avancerade statistiska metoder. Störst antalsmässig osäkerhet finns bland flyttningarna i åldersgruppen 18-24 år. För dessa åldrar är det generellt sett svårast att göra bra förutsägelser.

Nedan visas befolkningsprognosen uppdelat på gruppen barn och unga samt äldre för åren 2018-2028 där åren 2019-2028 är prognostiserade värden.

Befolkningsutvecklingen under 2019

Dals-Eds kommuns befolkningsutveckling under 2019 har hittills varit bättre än den långtidsprognos som togs fram i februari-mars och som visas ovan. Under året har befolkningen ökat med drygt 4 personer att jämföra med prognosen som visade en minskning med 10 personer.

Detta innebär att underlaget för skatter och generella bidrag ökat med 14 personer eller 0,8 mkr jämfört med budgetförutsättningarna i samband med kommunfullmäktiges beslut om preliminär budgetfördelning i juni månad.

3 FINANSIELLA MÅL OCH BUDGETFÖRUTSÄTTNINGAR

3.1 KOMMUNENS UTVECKLING

RESURSFÖRDELNING

Ingen generell resurstilldelning/omfördelning har gjorts i denna budget utifrån de prognostiserade demografiska förändringarna under planperioden. Det har heller inte gjorts någon fördelning av ramarna utifrån ett generellt kommunövergripande perspektiv med hänsyn taget till analys av nuläget och slutsatser av detta. Det innebär att arbetet inom varje verksamhet och förvaltning med att definiera och kvalitetssäkra grunduppdraget måste fortgå.

Eventuell **omfördelning** av ramarna ska därför underbyggas med analyser och slutsatser utifrån de kritiska kvalitetsfaktorer med tillhörande indikatorer som varje verksamhet har att ta fram. Fokus för dessa är våra tre nyttoeffekter; kund-, medarbetare- och ekonomi.

Detta för att identifiera och säkerställa verksamheternas effektivitet, kvalitet samt ambitionsnivåer innan eventuell omfördelning av ramarna kan göras.

INDEXUPPRÄKNING FÖR PRISÖKNINGAR

SKL:s Prisindex för kommunal verksamhet (PKV)

Prisförändringen på arbetskraft innevarande år är SKL:s prognos för timlöneökningarna för anställda i kommunerna inklusive kända förändringar av lagstadgade och avtalsenliga avgifter. Bedömningen för kommande år baserar sig på timlöneutvecklingen för hela arbetsmarknaden enligt SKL:s prognos, och beslutade förändringar av arbetsgivaravgifterna.

Det sker en kontinuerlig ökning av kvaliteten på arbetsinsatsen, bland annat till följd av högre utbildningsnivå, och därmed höjda löner. SKL betraktar denna kvalitetsökning som en volymförändring och inte som en prisförändring, därför justeras timlöneökningarna ned med en uppskattning av kvalitetsökningen.

Priset på övrig förbrukning utgörs av en sammanvägning av SKL:s prognos för KPIF, dvs. konsumentprisindex med fast ränta, och en uppskattad löneandel.

Lönekostnader respektive övriga prisförändringar vägs med sina respektive vikter i totalkostnaderna.

%	2018	2019	2020	2021	2022
Arbetskraftskostnader *	3,3	2,7	2,8	3,2	3,0
Övrig förbrukning	2,9	2,3	2,3	2,4	2,5
<i>Prisförändring</i>	3,2	2,6	2,7	3,0	2,8

* Inklusive förändringar i arbetsgivaravgifter och kvalitetsjustering

Avsättning för löneökningar under planperioden

Reservering för löneökningar inom planperioden har lagts som ett centralt ofördelat löneökningsanslag respektive år. Denna kommer att fördelas när lönerevision har slutförts respektive år. Anslaget uppgår för 2020 till 7.480 tkr inkl PO-påslag, motsvarande belopp för 2021 och 2022 beräknas till 7.541 tkr respektive 7.767 tkr.

Indexuppräknning övriga intäkter och kostnader

Ingen generell indexuppräknning har gjorts i anslaget till nämnderna förutom specifikt till de verksamheter som har kostnader för köp av huvudverksamhet. Där har det i budget tilldelats ett påslag på 2,5 % för 2020, 3,0 % 2021 samt 3,0% 2022.

INTERNRÄNTA

Internräntan för kommunsektorn bygger på sektorns egna upplåningskostnader. **Internräntan för år 2020 fastställs till 1,5 procent.** Den är oförändrad jämfört med internräntan avseende år 2019.

Huvudkällan angående sektorns egna upplåningskostnader är Kommuninvests skulldatabas, KI Finans. Analysen visar att de lån som omsätts idag ersätts med lån till lägre ränta. Detta innebär att den genomsnittliga upplåningskostnaden inte ökar, trots att förväntningarna på marknadsräntan innebär en viss uppgång.

Internräntan ändras enbart i kvarts procentenheter. Internränta för aktuellt år tas fram av SKL:s internräntekommitté i februari året innan.

PERSONALOMKOSTNADSPÅSLAG (PO)

Det rekommenderade personalomkostnadspåslaget (PO) uppgår för år 2019 till 39,17 procent. PO utgör en lättadministrerad och schablonmässig beräkning för internredovisning.

PO-påslag för 2020 uppgår preliminärt till 40,15 procent. Detta beroende på ökande kostnader för förmånsbestämd pension. Någon höjning av PO-påslaget ligger dock inte med i budgeten utan den ökade kostnaden för denna del finns med under finansförvaltningen. Inför budget 2021 behöver detta dock beaktas i PO-påslaget.

Personalomkostnadspåslaget är en intern kostnad för verksamheterna och en intern intäkt under kommunens finansförvaltning. Detta finansierar sedan kommunens kostnader för arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkringar samt nyintjänad pension inklusive löneskatt.

3.2 PERSONAL- OCH LÖNEPOLITIK

Dals-Eds kommuns lönepolitik grundas i lag och centrala avtal som gäller mellan SKL och de centrala fackliga organisationerna. För 2016 och framåt har flertalet av de fackliga organisationerna ingen nivå för garanterat utfall, vilket innebär större möjlighet för lokal lönebildning.

Utifrån kommunens lönepolicy ska Dals-Eds lönepolitik sträva mot att utveckla kvalitet, produktivitet och effektivitet i våra verksamheter samt bidra till att bibehålla och rekrytera kompetent personal. Vidare ska lönen spegla medarbetarens sätt att uppfylla arbetets krav och stimulera till förbättringar och kvalitet i verksamheterna. Dals-Eds lönepolitik bör därmed vara under ständig utveckling och anpassas till förändringar i organisationen och omvärlden, då det framgent kommer att finnas ökade rekryteringsbehov bland annat inom vården, omsorgen samt i förskolan och skolan.

Utifrån SKL:s prognoser gällande prisindex för kommunal verksamhet som bland annat anger utvecklingen av arbetskraftskostnader för respektive år framgår i bedömningen 2019-10-01 att prognosen är 2,8 % för 2020, 3,2 % för 2021, samt 3,0 % för 2022. Prognosen grundas dock inte i Dals-Eds kommuns lokala lönebildning eller struktur.

Inför löneöversyn 2020 är utgångsläget respektive avtals utfall, utöver detta avsätts en pott för tillkommande prioriteringar i syfte att skapa förutsättningar för att hantera snedsitsar samt prioritera specifika grupper, totalt avsätts 7,5 mkr år 2020 respektive år 2021 samt 7,8 mkr år 2022 inklusive personalomkostnadspåslag för att hantera dessa delar.

3.3 FINANSIELL ANALYS

Dals-Eds kommun budgeterar ett resultat för 2020 på 8,9 mkr. Relateras kommunens budgeterade resultat till skatteintäkter samt kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag beräknas kommunens resultat hamna på 2,7 %. Resultaten under 2021 och 2022 har budgeterats till 1,9 % respektive 1,0 %. Det budgeterade resultatet för 2020 inrymmer därmed återställandet av det negativa balanskravsresultatet 2018 med 2,6 mkr.

Dals-Eds kommuns totala bruttoinvesteringar beräknas under 2020 uppgå till 28,2 mkr, vilket är en minskning jämfört med de investeringsnivåer vi haft de senaste åren beroende på om- och nybyggnationer av verksamhetsfastigheter. Totalt under perioden 2020-2022 beräknas kommunen investera totalt brutto för 81,4 mkr.

Självfinansieringsgraden av investeringarna beräknas uppgå till 90 % under 2020. Detta innebär att investeringarna under 2020 inte förväntas kunna finansieras med skatteintäkter och investeringsinkomster, utan kommunen måste använda viss likviditet samt extern upplåning för att finansiera investeringarna. Under de tre åren mellan 2020 och 2022 beräknas dock självfinansieringsgraden i genomsnitt uppgå till 101 %.

MÅL FÖR GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING

Dals-Eds kommun har beslutat i sina "Riktlinjer för god ekonomisk hushållning" att god ekonomisk hushållning innebär att såväl kommunens finansiella som verksamhetsmässiga mål uppnås, att verksamheten bedrivs långsiktigt, ändamålsmässigt och effektivt och att ekonomiska aktiviteter sker i enlighet med lagar, regler och etablerade normer.

De finansiella målen har beslutats av kommunfullmäktige i mars månad och de verksamhetsmässiga målen (kommunfullmäktiges utvecklingsplan) beslutas numera under första året på mandatperioden för fyra år framåt. Kommunfullmäktiges utvecklingsplan med tillhörande handlingsplan för perioden 2020-2023 kommer att fastställas i december.

RESULTAT OCH KAPACITET

Kommunfullmäktige beslutade 19 juni om preliminära ramar för budget 2020 samt riktlinjer för den fortsatta budgetprocessen.

Utgångsläget då för den preliminära fördelningen av ekonomiska ramar till nämnderna var 2019-års budgetramar med tillägg för beräknade löneökningar samt kompensation för indexuppräknning av kostnader för köp av huvudverksamhet. De preliminära ramarna innehöll även generella anpassningskrav om totalt 7,7 mkr för 2020, 2,5 mkr för 2021 samt 4,0 mkr för 2022. De framräknade ramarna tillsammans med dåvarande skatteunderlagsprognos, befolkningsprognosen, pensionsprognosen samt oförändrad skattesats innebar en resultatnivå på c:a 1 mkr per år under planperioden. Den budgeterade resultatnivån innebar då att kravet på återställandet av det egna kapitalet utifrån negativt balanskravsresultat 2018 med 2,6 mkr kunde ske.

Riktlinjerna för den fortsatta processen beskrevs enligt följande:

Fördelningen av ramarna inklusive anpassningskrav är att se som preliminära och ett utgångsläge inför arbetet som varje verksamhet och förvaltning ska göra med att definiera och kvalitetssäkra grunduppdraget. Utöver detta ska varje behov om omfördelning av ramarna underbyggas med analyser och slutsatser utifrån de kritiska kvalitetsfaktorer med tillhörande indikatorer som varje verksamhet har att ta fram. Fokus för dessa är våra tre nyttoeffekter; kund-, medarbetare- och ekonomi. Detta för att identifiera och säkerställa verksamheternas effektivitet, kvalitet samt ambitionsnivåer innan eventuell omfördelning av ramarna kan göras.

Nya budgetförutsättningar hösten 2019

SCB har under hösten publicerat det preliminära utfallet för den nya kostnadsutjämningsmodellen. Förslaget bygger på regeringens proposition om ändrad kostnadsutjämningsmodell, som kommer att behandlas av riksdagen den 20 november.

Utfallet ändras kraftigt jämfört med det nuvarande systemet, som SKL:s aprilprognos baserades på. Regeringens förslag bygger också på en annan kostnadsutjämningsmodell för individ- och familjeomsorg än vad Kostnadsutjämningsutredningen föreslog. Den stora skillnaden är att två variabler tas bort (barnfattigdomsvariabeln och andel invånare äldre än 65 år) samt att variabelernas viktning räknas om. Variabeln tätortsbefolkning ges tyngre vikt, varför storstäderna får ett förbättrat utfall. Eftersom kostnadsutjämningsmodellen är en inomkommunal omfördelning innebär det att många andra kommuner får ett försämrat utfall.

För Dals-Eds kommuns del så ökar kostnadsutjämningsbidraget i och med ovanstående preliminära beräkning med 11,9 mkr för 2020, 11,9 mkr 2021 samt 12,2 mkr 2022.

SKL har under hösten reviderat upp skatteunderlagsprognosen för 2019 samtidigt som prognoserna för 2020, 2021 och 2022 är betydligt lägre. Utöver detta har kommunens befolkningsutveckling varit något bättre än den befolkningsprognos som togs fram i februari. Denne visade att befolkningen i kommunen skulle minska med totalt 10 personer under 2019, samtidigt visar den faktiska utvecklingen hittills i år att befolkningen istället ökat med 4 personer. Det innebär en differens mot budgeterad nivå om 14 personer vilket innebär ökade intäkter 2020 motsvarande c:a 0,8 mkr.

Skatteunderlagsprognoser

	2018	2019	2020	2021	2022	2018-2022
SKL, okt	3,7	3,2	2,5	3,2	3,9	17,5
Reg, sep	3,6	3,4	2,6	3,2	3,4	17,3
ESV, sep*	3,7	2,9	3,2	3,2	3,3	17,4
SKL, aug*	3,7	3,1	3,1	3,0	3,7	17,7
SKL, feb	3,6	2,9	2,9	3,8	4,0	18,4

Regeringens prognos i BP, (Reg sep i tabellen ovan) ligger till grund för de av regeringen fastställda uppräkningsfaktorerna för 2019 och 2020, som styr preliminär utbetalning av kommunal- och regionskatt 2020.

** SKL:s prognos i augusti och ESV-prognosen publicerades innan budgetpropositionen för 2020. Det innebär att regeringens förslag om höjt grundavdrag 2020 för personer som fyllt 65 år (som beräknas minska skatteunderlagets ökning 2020 med 0,5 procent) inte var känt vid prognostillfället.*

Skatter- och generella statsbidrag

	Budget 2019	Prognos 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
Skatteintäkter	200 980	203 119	205 103	210 504	216 811
Slutavräkning 2018, korrigerig		210			
Slutavräkning 2019		-2 197			
Slutavräkning 2020			-673		
Inkomstutjämningsbidrag	77 907	77 662	78 292	78 312	80 309
Kostnadsutjämnig	7 381	7 071	20 616	20 894	21 372
Regleringsbidrag/-avgift	2 117	3 376	4 992	5 770	4 926
LSS-utjämnig	12 015	12 143	14 262	14 233	14 203
Fastighetsavgift	11 225	11 641	11 773	11 773	11 773
Generellt statsbidrag utifrån flyktingmottagande	2 219	2 216	1 252	0	0
Totalt	313 844	315 241	335 617	341 486	349 395
Antal invånare 1/11 året innan	4 815	4 807	4 810	4 800	4 790

Finansförvaltning	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
Egna skatteintäkter	-204 430	-210 504	-216 811
Generella statsbidrag och utjämnig	-131 187	-130 982	-132 584
Pensioner	26 070	27 385	28 652
Arbetsgivaravgifter	69 815	72 188	74 426
Avtalsförsäkringar	111	115	118
Internränteintäkter	-5 084	-5 084	-5 084
Intäkt PO-påslag	-87 035	-89 994	-92 783
Borgensavgift Edshus	-640	-640	-640
Timlöneförändring hela kommunen	377	394	407
Ränteintäkter	-400	-400	-400
Räntekostnader	1 000	1 300	1 500
Totalt finansförvaltning	-331 403	-336 222	-343 199

Skatteintäkter och nettokostnadsutveckling

	2020	2021	2022
Skatteintäktsutveckling (%)	6,5	1,7	2,3
Nettokostnadsutveckling exkl jämförelsestörande poster (%)	-0,6	2,5	3,2

Kommunens skatteintäkter inklusive kommunal ekonomisk utjämning beräknas öka under den kommande treårsperioden med 6,5 %, 1,7 % och 2,3 % per år.

Kommunen budgeterar en oförändrad skattesats 23,21 % under perioden.

Kommunens nettokostnader beräknas minska med 0,6 % 2020 för att sedan öka med 2,5 % 2021 och 3,2 % 2022.

Årets resultat och jämförelsestörande poster

	2020	2021	2022
Årets resultat (mkr)	8,9	6,5	3,5
Årets resultat exkl. jämförelsestörande poster (mkr)	8,9	6,5	3,5
Årets resultat / skatteintäkter samt kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag (%)	2,7	1,9	1,0
Årets resultat exkl. jämförelsestörande poster / skatteintäkter samt kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag (%)	2,7	1,9	1,0

Relateras kommunens resultat till skatteintäkter samt kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag beräknas kommunen under 2020 redovisa ett resultat på 2,7 %. Jämfört med resultatet 2018 är det en förbättring med 3,9 procentenheter, jämfört med prognos 2019 är det en förbättring med 6,9 procentenheter. Kommunen budgeterar inga jämförelsestörande engångsposter under perioden, vilket innebär att även kommunens resultat exklusive jämförelsestörande engångsposter i förhållande till skatteintäkterna beräknas uppgå till 2,7 % respektive 1,9 % samt 1,0 % per år. Budgeten innehåller inga särskilt reserverade medel under fullmäktige för oförutsedda händelser/kostnader.

Budgeterade investeringsvolym

	2020	2021	2022
Investeringsvolym brutto (mkr)	28,2	39,4	13,8
Investeringsvolym efter avdrag för investeringsinkomster (mkr)	28,2	39,4	13,8
Investeringsvolym / skatteintäkter (%)	8,4	11,5	3,9

Dals-Eds samlade investeringsvolym beräknas under 2020 uppgå till 28,2 mkr, vilket är en minskning jämfört med de senaste årens nivåer till följd av ombyggnationer av skolor, nybyggnation av förskolor samt äldreboende. Inför år 2021 ska en plan tas fram avseende investeringar inom taxefinansierade verksamheter, då framförallt inom VA-verksamheten, men även avseende reinvesteringar inom fastighetsverksamheten. Totalt under perioden 2020-2022 beräknas kommunen investera brutto för drygt 81 mkr.

Självfinansieringsgraden av investeringar

%	2020	2021	2022
Självfinansieringsgraden av nettoinvesteringar	90	60	154

Självfinansieringsgraden av investeringarna mäter hur stor andel av investeringarna som kan finansieras med årets resultat före avskrivningar. 100 % innebär att kommunen kan

skattefinansiera samtliga investeringar som är genomförda under året, vilket i sin tur innebär att kommunen inte behöver låna till investeringarna och att kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme stärks.

Självfinansieringsgraden av investeringarna efter avdrag för investeringsinkomster beräknas under 2020 uppgå till 90 %. Detta innebär att investeringarna under 2020 inte fullt ut kan finansieras med skatteintäkter och investeringsinkomster, utan kommunen måste använda viss likviditet samt extern upplåning för att finansiera investeringarna.

Kommunen har som mål att investeringar inom skattefinansierade verksamheter i grunden ska finansieras med egna medel. Undantag från detta ska endast vara möjligt vid stora och långsiktiga investeringar, det vill säga där det är rimligt att kostnaderna för investeringen ska bäras även av kommande generationer. Gällande investeringar inom affärsdrivande verksamheter (VA-/Renhållning, kommersiella fastigheter och exploateringar) kan om behov föreligger finansiering ske genom extern upplåning.

Kommunens självfinansieringsgrad av investeringarna beräknas under perioden 2020-2022 uppgå till 101 % och följer Kommunfullmäktiges mål kring finansiering av investeringar.

RISK - KONTROLL

Soliditet

%	2020	2021	2022
Soliditet enligt balansräkningen	41	41	42
Soliditet inkl. samtliga pensionsförpliktelser och löneskatt	17	18	20

Soliditeten är ett mått på kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme. Den visar hur stor del av kommunens tillgångar som har finansierats med eget kapital. Ett viktigt kriterium för god ekonomisk hushållning är att soliditeten över en längre period inte försvagas utan utvecklas i positiv riktning. Detta innebär då att kommunen blir mindre skuldsatt och ökar sitt finansiella handlingsutrymme inför framtiden.

Soliditeten inklusive samtliga pensionsförpliktelser och löneskatt beräknas under 2020 uppgå till 17 %. För 2021 och 2022 beräknas den öka till 18 respektive 20 %.

Kommunfullmäktige har i de finansiella målen för 2020 angett att soliditet inte ska vara lägre än 40 procent och inte minska fler än tre år i rad. Samtidigt ska soliditeten inklusive pensionsförpliktelser inte understiga 10 procent och på lång sikt öka.

Kommunalskatt

År 2019 uppgick Dals-Eds kommuns skattesats till 23,21 %. Skattesatsen har varit oförändrad de åtta senaste åren. Inför 2012 skedde en skatteväxling med Regionen/Landstinget om 43 öre då ansvaret för kollektivtrafiken flyttades.

I de 49 kommunerna i Västra Götalands län varierade kommunernas skattesatser under 2019 mellan 19,96 % i Partille till 23,63 % i Munkedal. Den genomsnittliga skattesatsen i länet uppgick under 2019 till 21,71 %.

Kommunfullmäktige har i de finansiella målen för 2020 angett att skattesatsen ska vara oförändrad på nivån 23,21 procent.

Under perioden budgeteras en oförändrad skattesats på 23,21 %.

AVSLUTANDE KOMMENTAR

Budgeten för Dals-Eds kommun är delvis upprättad i enlighet med de riktlinjer som antagits för god ekonomisk hushållning. Fyra av sex antagna finansiella mål från Kommunfullmäktige uppfylls men avseende nivån på kassalikviditeten samt resultatnivån så är läget fortfarande bekymmersamt.

Kassalikviditeten förändras under perioden från 53 % till 50 %, vilket ligger betydligt lägre än fullmäktiges mål på 70 %. För att uppnå fullmäktiges mål skulle resultatnivån vara högre samt investeringsnivån vara lägre, totalt motsvarande drygt 21 mkr, under planperioden om hänsyn även ska tas till övriga finansiella mål såsom upplåningsmål och soliditetsmål.

Gällande resultatnivån så ligger den på 2,7 %, 1,9 % respektive 1,0 % per år. Budgeten innehåller inga särskilt reserverade medel under fullmäktige för oförutsedda händelser/kostnader.

Nämnder och förvaltningar har uppdraget att hantera uppkomna negativa budgetavvikelser genom åtgärder i verksamheterna, på både kort och lång sikt. På kort sikt ska kommunens samtliga verksamheter iakttä en generell återhållsamhet, med beaktande av nödvändig balans mellan kundnytta, medarbetarnytta och ekonomisk nytta. Arbetet med långsiktigt hållbara åtgärder ska fortsätta enligt den inslagna linjen utifrån strategin för långsiktigt hållbar ekonomi och verksamhet, under ledning av kommunchefens ledningsgrupp, i nära dialog med kommunstyrelsens arbetsutskott samt i det månatliga nämndssamrådet med övriga nämnders arbetsutskott.

3.4 FINANSIELLA NYCKELTAL

%	Bokslut 2018	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
RESULTAT - KAPACITET				
Skatteintäktsutveckling	3,0	6,5	1,7	2,3
Nettokostnadsutveckling exkl. jämförelsestörande poster	11,6	-0,6	2,5	3,2
Nettokostnadsandel	101,2	97,3	98,1	99,0
- Verksamhetens intäkter och kostnader (netto)	96,2	92,2	92,8	93,6
- Planenliga avskrivningar	4,4	4,9	5,0	5,1
- Finansnetto	0,1	0,2	0,3	0,3
- Jämförelsestörande engångsposter	0,5	0,0	0,0	0,0
Årets resultat exkl. jämförelsestörande poster/ skatteintäkter samt kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag	-0,7	2,7	1,9	1,0
Årets resultat / skatteintäkter samt kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag	-1,2	2,7	1,9	1,0
Självfinansieringsgrad av årets nettoninvesteringar	21	90	60	154
Nettoinvesteringar / skatteintäkter	15,3	8,4	11,5	3,9
Soliditet enligt balansräkningen	45	41	41	42
Soliditet inkl. samtliga pensionsförpliktelser	18	17	18	20
Total skuld- och avsättningsgrad	55	59	60	59
-varav avsättningsgrad	2	3	3	3
-varav kortfristig skuldsättningsgrad	24	22	21	21
-varav långfristig skuldsättningsgrad	29	35	36	35
Kommunal skattesats	23,21	23,21	23,21	23,21
RISK OCH KONTROLL				
Kassalikviditet	77	53	47	50

Definitioner

Nettokostnadsandel

Löpande kostnader i % av skatteintäkter samt kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag

Självfinansieringsgrad av nettoinvesteringar

(Resultat före extraordinära poster + avskrivningar) / investeringar

Soliditet

Eget kapital / tillgångar

Kassalikviditet

(Kortfristiga fordringar + kortfristiga placeringar + kassa och bank) / kortfristiga skulder

3.5 GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING OCH BALANSKRAVSUTREDNING MED RESULTATUTJÄMNINGSRESERV

Kommuner har sedan år 1992 enligt kommunallagen haft krav på sig att verksamheten ska bedrivas enligt god ekonomisk hushållning. Under år 2000 tillkom även balanskravet och under 2013 infördes en möjlighet till resultatutjämningsreserver. Samtliga dessa lagstiftningskrav ska årligen följas upp i årsredovisningens förvaltningsberättelse.

Inledningsvis i detta avsnitt redovisas kommunens finansiella mål samt riktlinjer för god ekonomisk hushållning som Kommunfullmäktige fastställde under 2013. Därefter följer en beskrivning av budgeterad balanskravsutredning med resultatutjämningsreserv (RUR) för perioden 2020-2022.

God ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning är ett lagstadgat krav som återfinns i 8:e kapitlet i kommunallagen. Kommunen ska upprätta riktlinjer för god ekonomisk hushållning. Vidare ska kommunen också ta fram finansiella och verksamhetsmässiga mål för god ekonomisk hushållning. Kommunen ska också besluta om man vill använda sig av en resultatutjämningsreserv.

Dals-Eds kommun har fattat beslut om "Riktlinjer för god ekonomisk hushållning och hantering av resultatutjämningsreserv" under 2013. Dals-Eds kommuns riktlinjer för god ekonomisk hushållning tar sin utgångspunkt i att varje generation ska bekosta den kommunala service som konsumeras och därigenom lämna över en kommun med ett oförändrat finansiellt handlingsutrymme till kommande generationer. För att kunna leva upp till detta, har kommunen beslutat om sex finansiella mål. Dessa behandlas under detta avsnitt. Redovisningen av de verksamhetsmässiga målen för god ekonomisk hushållning återfinns under avsnittet "Kommunens övergripande utvecklingsmål"

1. Skattesatsen ska vara oförändrad på nivån 23,21 procent.

Kommunfullmäktige konstaterar att kommunens skatteuttag ligger på en hög nivå i jämförelser med riket i övrigt och har så gjort under ett antal år. Omvärldens och medborgarnas ökande krav innebär dock att fler och fler kommuner och landsting har sett sig tvungna att höja skatteuttaget under de senaste åren. Kommunfullmäktiges målsättning är därför att med befintligt skatteuttag klara de nuvarande och kommande utmaningarna med en oförändrad skattesats.

Budget 2020, plan 2021-2022 ligger i linje med målet.

2. Investeringar inom affärsdrivande verksamheter (VA-/Renhållning, kommersiella fastigheter och exploateringar) kan om behov föreligger finansieras genom extern upplåning. I dessa fall ska amorteringstakten följa investeringens avskrivningsnivå.

Kommunfullmäktige har i det finansiella målet sagt att kommunen gällande de investeringar som görs inom affärsdrivande verksamheter såsom VA-, renhållning, kommersiella fastigheter och exploatering kan finansieras med externa lån då dessa i regel löper över lång tid.

Budget 2020, plan 2021-2022 ligger i linje med målet.

3. Kommunen ska inom skattefinansierade verksamheter i grunden finansiera sina investeringar med egna medel. Undantag från detta ska endast vara möjligt vid stora och långsiktiga investeringar, det vill säga där det är rimligt att kostnaderna för investeringen ska bäras även av kommande generationer. I dessa fall ska amorteringstakten följa investeringens avskrivningsnivå.

Kommunfullmäktige har i det finansiella målet sagt att kommunen i grunden inte ska finansiera sina investeringar inom skattefinansierade verksamheter med externa lån utan dessa ska finansieras med skatteintäkter. Undantag från detta ska endast vara stora och långsiktiga investeringar där det är rimligt att kostnaderna för investeringen ska bäras även av kommande generationer. Med stora och långsiktiga investeringar avses investeringar och investeringsbidrag som överstiger 30 mkr och har en livslängd på minst 20 år.

Måttet för att mäta detta är självfinansieringsgraden av investeringarna som mäter hur stor andel av investeringarna som kan finansieras med årets resultat före avskrivningar. 100 procent innebär att kommunen kan självfinansiera samtliga investeringar som är genomförda under året, vilket i sin tur innebär att kommunen inte behöver låna till investeringarna och att kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme stärks.

Budget 2020, plan 2021-2022 ligger i linje med målet.

4. Kassalikviditeten ska uppgå till minst 70 procent.

Kommunfullmäktige har satt målet att kassalikviditeten ska uppgå till minst 70 procent, detta utifrån ett kort och medellångt finansiellt perspektiv som innebär att kommunen inte behöver vidta drastiska åtgärder för att möta finansiella betalningstoppar. En kassalikviditet som uppgår till 100 procent eller mer innebär att samtliga kortfristiga skulder kan finansieras direkt med egna medel.

En oförändrad eller ökande kassalikviditet i kombination med en oförändrad eller förbättrad soliditet är ett tecken på att kommunens totala finansiella handlingsutrymme har stärkts.

Kassalikviditeten förändras under perioden från 53 % till 50 %, vilket ligger betydligt lägre än fullmäktiges mål på 70 %. För att uppnå fullmäktiges mål skulle resultatnivån vara högre samt investeringsnivån vara lägre, totalt motsvarande drygt 21 mkr, under planperioden om hänsyn även ska tas till övriga finansiella mål såsom upplåningsmål och soliditetsmål.

5. Kommunens soliditet ska inte vara lägre än 40 procent och inte minska fler än tre år i rad. Samtidigt ska soliditeten inklusive pensionsförpliktelser inte understiga 10 procent och på lång sikt öka.

Soliditeten är ett mått på kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme. Den visar hur stor del av kommunens tillgångar som har finansierats med skatteintäkter. Ett viktigt kriterium för god ekonomisk hushållning är att soliditeten över en längre period inte försvagas utan utvecklas i positiv riktning. Detta innebär då att kommunen blir mindre skuldsatt och ökar sitt finansiella handlingsutrymme inför framtiden.

Kommunfullmäktige har i sitt finansiella mål ansett att kommunens soliditet långsiktigt inte ska understiga 40 procent och inte heller minska fler än tre år i rad. Detta är en lägre nivå än tidigare målsättning beroende på att kommunen befinner sig i ett starkt expansivt läge med stora investeringar inom skola, omsorg och VA-området. På sikt behöver målsättningen återigen ökas för att minska kommunens skuldsättning och öka det finansiella handlingsutrymmet.

Kommunfullmäktige anser samtidigt att soliditeten inklusive samtliga pensionsförpliktelser inte ska understiga 10 procent och även denna ska på lång sikt öka.

Budget 2020, plan 2021-2022 ligger i linje med målet.

6. Resultatet inklusive samtliga pensionsförpliktelser ska under en treårsbudgetperiod vara så stort att investeringar inom skattefinansierad verksamhet, med undantag av stora och långsiktiga investeringar, kan egenfinansieras samt att Kommunfullmäktige inför varje budgetår kan avsätta en post för oförutsedda händelser/kostnader.

Kommunens resultat inklusive reavinster/-förluster och med samtliga pensionsförpliktelser redovisade ska under en treårsbudgetperiod vara så stort att investeringar som inte är stora och långsiktiga (understigande 30 mkr och har en livslängd under 20 år, enligt lånefinansieringsmålet) kan egenfinansieras samt att Kommunfullmäktige inför varje budgetår kan avsätta en post för oförutsedda händelser/kostnader.

Resultatnivån ligger på 2,7 %, 1,9 % respektive 1,0 % per år. Budgeten innehåller inga särskilt reserverade medel under fullmäktige för oförutsedda händelser/kostnader.

Nämnder och förvaltningar har uppdraget att hantera uppkomna negativa budgetavvikelser genom åtgärder i verksamheterna, på både kort och lång sikt. På kort sikt ska kommunens samtliga verksamheter iakttä en generell återhållsamhet, med beaktande av nödvändig balans mellan kundnytta, medarbetarnytta och ekonomisk nytta. Arbetet med långsiktigt hållbara åtgärder ska fortsätta enligt den inslagna linjen utifrån strategin för långsiktigt hållbar ekonomi och verksamhet, under ledning av kommunchefens ledningsgrupp, i nära dialog med kommunstyrelsens arbetsutskott samt i det månatliga nämndssamrådet med övriga nämnders arbetsutskott.

Balanskravsutredning och resultatutjämningsreserv

Balanskravet är ytterligare ett lagstadgat krav som kommunen måste uppfylla enligt kommunallagen. Det trädde i kraft år 2000 och utgör en undre gräns för vilket resultat som är tillåtet att budgetera och redovisa.

Balanskravet innebär i korthet att kommuner och landsting ska besluta om en budget där intäkterna överstiger kostnaderna. Om resultatet ändå blir negativt i bokslutet är huvudprincipen att underskottet ska kompenseras med motsvarande överskott inom tre år och att Kommunfullmäktige i en plan ska ange hur det ska ske. Det finns dock ett undantag från huvudprincipen. Kommunfullmäktige kan med hänvisning till synnerliga skäl besluta om att inte återställa hela eller delar av ett underskott. Kommunfullmäktige kan även anta en underbalanserad budget med hänsyn till synnerliga skäl. Det är viktigt att understryka att de synnerliga skälen måste vara förenliga med god ekonomisk hushållning.

Sedan 2013 finns ett lagkrav på att en så kallad balanskravsutredning ska upprättas för att räkna fram ett balanskravsresultat. I tabell 1 nedan redovisas en budgeterad balanskravsutredning inklusive RUR för Dals-Eds kommun under 2020 till 2022.

Kommunen redovisar ett budgeterat årets resultat under 2020 på 8,9 mkr. Under 2021 beräknas det minska till 6,5 mkr och under 2022 till 3,5 mkr. Inga realisationsvinster eller andra poster som påverkar "årets resultat efter balanskravsutredning före avsättning till RUR" har budgeterats under perioden. Detta innebär att 8,9, 6,5 och 3,5 mkr utgör årets resultat efter balanskravsjusteringar.

Nästa steg i balanskravsutredningen utgörs av medel som förs till eller från resultatutjämningsreserven (RUR).

Sedan 2013 är det möjligt för kommuner och landsting att tillämpa RUR och under vissa förutsättningar föra medel mellan olika år. Tanken är att överskott ska kunna reserveras i RUR under finansiellt goda tider, då skatteintäkterna ökar ordentligt. För att sedan användas för att täcka hela eller delar av underskott under svagare tider, då skatteintäkterna minskar eller endast måttligt ökar. RUR ska därigenom bidra med att skapa stabilare

planeringsförutsättningar för kommuner och landsting. Den bakomliggande tanken är alltså att det rådande konjunkturläget inte ska påverka resurstilldelningen till verksamheterna i alltför hög utsträckning. Behovet av servicen som kommuner och landsting tillhandahåller minskar i regel inte i en lågkonjunktur, utan det kan snarare vara tvärtom för vissa delar av verksamheten. Dessutom framstår det inte som ändamålsenligt att behöva göra tillfälliga nerdragningar i verksamheten som sedan måste byggas upp igen när lågkonjunkturen är över.

Dals-Eds kommun har beslutat att använda sig av RUR. I enlighet med de krav som ställs i kommunallagens 8:e kapitel innehåller de av kommunen framtagna riktlinjerna för god ekonomisk hushållning även hanteringen av RUR.

Enligt Kommunfullmäktiges riktlinjer kan en reservering till RUR göras med högst det belopp, som motsvarar det lägsta av antingen den del av årets resultat eller den del av årets resultat efter balanskravsjusteringar, som överstiger 1 % av skatteintäkter samt statsbidrag och utjämning. Det är i enlighet med lagens lägstanivå. Enligt Kommunfullmäktiges riktlinjer kan en disponering från RUR göras, för att helt eller delvis täcka ett balanskravsunderskott, när skatteunderlagsprognosen för ett enskilt år faller under det tioåriga genomsnittet för skatteunderlagets utveckling. Detta ger kommunen goda förutsättningar att vid behov genomföra ett omställningsarbete och/eller överbrygga en lågkonjunktur.

I enlighet med riktlinjer för RUR har kommunen beslutat att reservera den del av resultatet som överstiger 1 %. Detta innebär att under 2020 beräknas 5,5 mkr reserveras till RUR och för 2021 3,1 mkr, däremot beräknas inga medel kunna reserveras till RUR 2022..

När ovanstående medel har avsatts till RUR innebär det att kommunens resultat budgeterats till runt 3,5 mkr för samtliga 3 år i budget. Detta innebär att balanskravet är uppfyllt i budgeten.

Tabell 1: Budgeterad balanskravsutredning 2020 - 2022

mkr	2020	2021	2022
Årets resultat	8,9	6,5	3,5
Avgår samtliga realisationsvinster	-	-	-
Tillägg för vissa realisationsvinster enligt undantagsmöjligheter	-	-	-
Tillägg för vissa realisationsförluster enligt undantagsmöjligheter	-	-	-
Tillägg för orealiserade förluster i värdepapper	-	-	-
Avgår återföring av orealiserade förluster i värdepapper	-	-	-
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	8,9	6,5	3,5
Reservering till resultatutjämningsreserv (RUR)	-5,5	-3,1	
Disponering från resultatutjämningsreserv (RUR)			
Balanskravsresultat	3,4	3,4	3,5

Tabell 2: Budgeterad reservering till eller disponering från RUR

mkr	2020	2021	2022
Ingående värde	30,0	35,5	38,6
Reservering till RUR	5,5	3,1	
Disponering av RUR			
Utgående värde	35,5	38,6	38,6

Kommunen räknar med ett ingående värde under 2020 för resultatutjämningsreserven på 30,0 mkr. Under perioden räknar kommunen med att kunna reservera totalt 8,6 mkr, dock räknar kommunen inte med att behöva disponera några medel från RUR. Detta innebär att RUR beräknas öka och uppgå till 38,6 mkr vid 2022 års utgång. I relation till skatteintäkter samt statsbidrag och utjämnning beräknas RUR uppgå till 11,0 % under 2022. Enligt Kommunfullmäktiges riktlinjer finns inga begränsningar för maximal reservering i RUR.

4 GRUNDUPPDRAG

Kommunen har många olika roller och uppgifter. Huvudsakligen kan kommunens grunduppdrag delas in i

1. Samhällsutvecklingsuppdraget med fokus på invånarna i stort
2. Valfärdsuppdraget med fokus på de individer, som vi möter i våra verksamheter

För att kunna agera i dessa båda roller krävs att styrning och ledning anpassas för att stödja båda.

4.1 SAMHÄLLSUPPDRAG

Kommunen är en demokratiaktör och driver processer kring vägval, prioriteringar och beslut. Politiker förvaltar och utvecklar lokalsamhället i linje med politiska övertygelser och målsättningar. Medborgare är delaktiga i demokratiska processer genom val, medborgardialoger och egna initiativ.

Fokus på: Politiska mål och lokaldemokratins legitimitet

4.2 VÄLFÄRDSUPPDRAG

Kommunen är en serviceaktör och levererar välfärdstjänster. Kvalitet, resurser och mål är i fokus för styrning, ledning och uppföljning i samspelet/dialogen mellan politiker och tjänstepersoner. Professionen har tolkningsföreträde i utformande och utförande av verksamheten.

Fokus på: Resurseffektivitet, processeffektivitet och kvalitet.

4.3 STYRNING OCH LEDNING

En tillitsbaserad ledningsfilosofi

Dals-Eds kommun fastställde i december 2018 att all styrning och ledning ska bygga på en tillitsbaserad ledningsfilosofi. Men redan 2015 infördes ett nytt arbetssätt för att styra och leda kommunen, i syfte att skapa en bättre verksamhet för våra invånare - dem vi är till för. Vi gick från klassisk vertikal styrning genom målnedbrytning mellan de olika organisatoriska nivåerna till mer processororienterad, horisontell styrning, där varje organisatorisk nivå själv styr och leder sin verksamhet utifrån grunduppdrag och utvecklingsbehov. Det här innebär nya former för den kommunala styrningen, som balanserar behovet av kontroll med förtroende och insikt om medarbetarnas verksamhetsnära kunskap och erfarenhet.

Grundtanken bakom den tillitsbaserade ledningsfilosofin är att professionerna, chefer och medarbetare, vet bäst vad som behöver utvecklas eller kvalitetssäkras utifrån verksamhetens grunduppdrag. Därför tas mål och kritiska kvalitetsfaktorer fram och omhändertas på respektive organisatoriska nivå i kommunen. Detta innebär att ansvaret för resultatstyrningen och verksamhetsutvecklingen ska ligga så långt ut i organisationen som det är möjligt och lämpligt. Uppföljningen innebär sedan att kvalitetssäkra att vi klarar grunduppdraget och

uppsatta mål, samt vara ett underlag för förbättringsarbetet.

Framgångsfaktorer för att nå goda resultat

- Långsiktig stabilitet grundat på politisk samsyn över partigränserna för vad som ska gälla kring styrning och ledning
- Tydligt beskrivna roller mellan politik och tjänstepersoner samt mellan medarbetare, stödfunktioner och chefer
- Livskvalitet, hållbarhet och helhetsperspektiv är vägledande värdeord
- Tydlig styrstruktur som stödjer den tillitsbaserade ledningen
- Kommunikativa och engagerade ledare samt delaktiga medarbetare

Styrmodellen

Kommunens vision och värdegrund samt verksamhetsbeskrivningen (verksamhetens grunduppdrag) utgör grunden i hela styrmodellen. Den säkerställer att vi har en gemensam bild av verksamheten och dess uppdrag samt ger oss ett fokus på dem vi är till för och deras behov. En gemensam bild av verksamheten är en förutsättning för att kunna arbeta med systematiskt kvalitetsarbete.

Grunduppdraget ska beskrivas och brytas ner enligt hierarkin kommun, förvaltning, verksamhetsområde samt individuella befattningsbeskrivningar (utifrån funktion).

Styrmodellens tre syften

God ekonomisk hushållning - Ekonomistyrning

- Att de ekonomiska resurserna används effektivt idag och i framtiden
- Att de ekonomiska resurserna används så att målen uppnås

Säkerställa verksamhetens kvalitet och effektivitet - Resultatstyrning

- Att verksamheten har bra kvalitet och effektivitet
- Att invånarnas/kundernas behov blir tillgodosedda

Genomförande av kommunens utvecklingsplan - Målstyrning

- Förverkliga den politiska viljan och de prioriterade målen
- Från ord till handling - ett systematiskt förändringsarbete

5 UTVECKLINGSOMRÅDEN

Dokumentet Vision och Utvecklingsplan är under framtagande för beslut i kommunfullmäktige i december.

6 BILAGA 1 FINANSIELLA RAPPORTER

6.1 DRIFTBUDGET

Sammanfattning

Generellt för samtliga nämnder gäller att löneökningar enligt ordinarie lönerevision kompenseras när utfallet är klart. Anslaget återfinns inom posten ofördelat under finansförvaltningen. Övrig indexuppräknings har endast gjorts avseende köp av huvudverksamhet.

Ingen indexuppräknings avseende intäkter, personalkostnader och övriga kostnader har gjorts på VA- och renhållningsverksamheterna, flykting- och integrationsverksamheterna samt Utsiktens gymnasieskola då dessa finansieras via taxor och avgifter respektive statsbidrag.

Gällande inventarieinvesteringar är grundprincipen att verksamheterna ska behålla uppkommet utrymme avseende avskrivningar och internränta om dessa minskar samtidigt som man ska inrymma i befintlig ram om dessa ökar.

Socialnämnden förväntas inrymma eventuella nettokostnadsökningar avseende ombyggnation av äldreboendet inom tilldelad ram. Dock ska fortsatt dialog ske löpande med nämnden kring förutsättningarna för detta.

Budgeten innebär att nämnderna kommer att tillföras totalt 9,7 mkr för 2020 samt 9,2 mkr respektive 9,9 mkr för åren 2021 och 2022.

Utöver detta finns totalt avsatt 5,5 mkr i gemensamt kommunövergripande utvecklingsanslag för tillfällig förstärkning i samband med kommunens förändringsarbete samt 1,9 mkr för 2020 för tidigareläggning av kostnader för ombyggnation av äldreboenden.

Det gemensamma kommunövergripande utvecklingsanslaget är tänkt att finnas kvar minst under hela planperioden.

	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
Finansförvaltning	-331 403	-336 222	-343 199
Löneökningsanslag 2019	8 615	8 615	8 615
Löneökningsanslag 2020	7 480	7 480	7 480
Löneökningsanslag 2021		7 541	7 541
Löneökningsanslag 2022			7 767
Kommunövergripande utvecklingsanslag 2020-2022	5 500	5 500	5 500
Tidigareläggning kostnader för ombyggnation äldreboenden 2020	1 900	0	0
Ökade elnätskostnader verksamhetslokaler 2020	600	600	600
Ökade elnätskostnader verksamhetslokaler 2021		600	600
Ökade elnätskostnader verksamhetslokaler 2022			600
Ökade kostnader för pellets verksamhetslokaler 2020-2022	600	600	600
Totalt ofördelat	24 695	30 936	39 303

	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
KF ingående ram	634	634	634
Kommunfullmäktige	634	634	634
Valnämnd	6	6	170
KS - Kommunledningsförvaltning ingående ram	29 415	29 482	29 315
Indexuppräkning köp av verksamhet kto 4630 (2,5%, 3,0%, 3,0%)	67	83	85
Tillfälligt anslag för arbete med ÖP	0	-250	0
KS - Kommunledningsförvaltning	29 482	29 315	29 400
KS - Samhällsbyggnadsförvaltning ingående ram	18 176	18 357	18 580
Indexuppräkning köp av verksamhet kto 4630 (2,5%, 3,0%, 3,0%)	181	223	229
KS - Samhällsbyggnadsförvaltning	18 357	18 580	18 809
Socialnämnden ingående ram	124 163	124 486	124 883
Indexuppräkning köp av verksamhet kto 4630 (2,5%, 3,0%, 3,0%)	323	397	409
Socialnämnden	124 486	124 883	125 292
FOKUS-nämnden ingående ram	124 309	124 807	125 420
Indexuppräkning köp av verksamhet kto 4630 (2,5%, 3,0%, 3,0%)	498	613	631
FOKUS-nämnden	124 807	125 420	126 051
Resultat	8 935	6 448	3 540
Återställande av balanskravsunderskott 2018	-2 600		
Resultat med hänsyn taget till återställande av balanskravsunderskott 2018	6 335	6 448	3 540
2 % av skatter och bidrag	6 712	6 830	6 988
Differens	2 223	-382	-3 447

6.2 INVESTERINGSBUDGET

Kommunfullmäktige fastslog 190619 § 41 investeringsbudgeten för perioden 2020-2022 till totalt 81,4 mkr. Utöver detta har kommunfullmäktige totalt beslutat om 89,2 mkr i investeringsanslag för 2019 (inklusive överfört från 2018). För att klara finansieringen av tidigare beslutade investeringar fanns upplåningsbeslut på totalt 35 mkr avseende nybyggnation av förskola. Detta beslut har verkställts under 2019.

Nedanstående investeringsbudget/plan förutsätter upplåning avseende investeringar inom taxefinansierad verksamhet med 35,5 mkr under perioden.

Efter planperioden beräknas totala låneskulden uppgå till 167,6 mkr.

Belopp i tkr	Budget 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
Skattefinansierat	68 515	20 300	23 800	13 800
- därav Kommunstyrelseförvaltning inventarier hela kommunen (ekonomichef)	3 000	3 000	3 000	3 000
- därav Kommunstyrelsen (KS objektsreserv)	2 000	2 000	2 000	2 000
- därav Kommunstyrelsen (KS-ordf objektsreserv)	400	400	400	400
- därav Kommunstyrelseförvaltning (IT)	2 203	500	500	500
- därav Samhällsbyggnadsförvaltning (MSB)	224	0	0	0
- därav Samhällsbyggnadsförvaltning (Resecentrum)	8 768	0	0	0
- därav Samhällsbyggnadsförvaltning (fastighet äldreboende)	36 166	0	0	0
- därav Samhällsbyggnadsförvaltning (fastighet skolrestaurang Haga)	500	6 500	10 000	0
- därav Samhällsbyggnadsförvaltning (övriga fastigheter)	5 945	3 000	3 000	3 000
- därav Samhällsbyggnadsförvaltning (räddningstjänst)	2 357	500	500	500
- därav Samhällsbyggnadsförvaltning (säker cykel/gång Brandstation/Jordbron)	700	0	0	0
- därav Samhällsbyggnadsförvaltning (övrigt)	6 252	4 400	4 400	4 400
Taxefinansierat	19 587	7 900	15 600	0
- därav Vatten- och avloppsverksamhet	18 695	7 700	15 000	0
- därav Renhållningsverksamhet	892	200	600	0
Exploateringsverksamhet	1 101	0	0	0
- därav sanering Bålnäs industriområde	701	0	0	0
- därav sanering tomter Lee	400	0	0	0
Totalt	89 203	28 200	39 400	13 800

6.3 RESULTATBUDGET

Belopp i tkr	Bokslut 2018	Budget 2019	Progno s 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
Verksamhetens intäkter	158 035	130 844	130 844	133 461	134 795	136 143
Verksamhetens kostnader	-448 499	-429 865	-443 781	-443 043	-451 734	-463 199
Avskrivningar	-13 264	-15 800	-15 200	-16 500	-17 200	-17 700
Verksamhetens nettokostnader	-303 729	-311 821	-328 137	-326 082	-334 139	-344 756
Skatteintäkter	194 299	200 980	203 119	205 103	210 504	216 811
Slutavräkning skatteintäkter	-991	0	-1 987	-673	0	0
Generella statsbidrag och utjämning	95 715	101 639	102 467	119 414	119 209	120 811
Fastighetsavgift	11 353	11 225	11 641	11 773	11 773	11 773
Finansiella intäkter	770	400	415	400	400	400
Finansiella kostnader	-1 104	-2 400	-630	-1 000	-1 300	-1 500
Resultat före extraordinära poster	-3 688	23	-13 111	8 935	6 448	3 540
Extraordinära intäkter						
Extraordinära kostnader						
Årets resultat	-3 688	23	-13 111	8 935	6 448	3 540

6.4 FINANSIERINGSBUDGET

Belopp i tkr	Bokslut 2018	Budget 2019	Progno s 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN						
Verksamhetens intäkter	158 035	130 844	130 844	133 461	134 795	136 143
Verksamhetens kostnader	-448 499	-426 865	-443 781	-443 043	-451 734	-463 199
Verksamhetens nettokostnader	-290 465	-296 021	-312 937	-309 582	-316 939	-327 056
Skatteintäkter och intäkter av bidrag	300 375	313 844	315 241	335 617	341 486	349 395
Finansiella intäkter	770	400	415	400	400	400
Finansiella kostnader	-1 104	-2 400	-630	-1 000	-1 300	-1 500
Justering av ej rörelsekapitalpåverkande poster						
Verksamhetsnetto	9 576	15 823	2 089	25 435	23 648	21 240
INVESTERINGAR						
Inköp av materiella tillgångar	-62 039	-112 961	-39 765	-53 657	-39 400	-13 800
Avyttrade materiella tillgångar	1 221					
Inköp av finansiella tillgångar	-6 000					
Investeringsnetto	-66 818	-112 961	-39 765	-53 657	-39 400	-13 800
FINANSIERING						
Utlåning/ökning långfristiga fordringar	18 157					
Återbetald utlåning	-139					
Långfristig upplåning		77 500	68 750	19 900	15 600	
Amortering		-4 606	-47 500	-5 363	-5 363	-5 363
Finansieringsnetto	18 017	72 894	21 250	14 537	10 237	-5 363
Justering för rörelsekapitalets förändring						
Ökn(+)/minskn(-) pensionsskuld	836	-66	3 201	281	378	233
Ökn(-)/minskn(+ kortfristiga fordringar	-985					
Ökn(+)/minskn(-) kortfristiga skulder	-9 022					
Förändring av likvida medel	-48 397	-24 310	-13 225	-13 404	-5 137	2 310
Likvida medel vid årets början	86 759	28 274	38 362	25 137	11 733	6 596
Likvidia medel vid årets slut	38 362	3 964	25 137	11 733	6 596	8 905

6.5 BALANSBUDGET

Belopp i tkr	Bokslut 2018	Budget 2019	Progno s 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
Tillgångar						
<i>Anläggningstillgångar</i>						
Materiella anläggningstillgångar	302 748	392 907	327 313	364 470	386 670	382 770
Finansiella anläggningstillgångar	21 372	21 372	21 372	21 372	21 372	21 372
<i>Omsättningstillgångar</i>						
Fordringar	38 596	37 611	38 596	38 596	38 596	38 596
Kassa och bank	38 362	3 964	25 137	11 733	6 596	8 905
Summa tillgångar	401 078	455 854	412 418	436 171	453 233	451 643
Eget kapital, avsättningar och skulder						
Eget kapital	181 473	173 182	168 361	177 296	183 744	187 284
därav årets resultat	-3 688	23	-13 111	8 935	6 448	3 540
Avsättningar	8 113	11 887	11 314	11 595	11 973	12 206
Skulder						
Långfristiga skulder	116 205	166 476	137 455	151 992	162 229	156 866
Kortfristiga skulder	95 287	104 309	95 287	95 287	95 287	95 287
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	401 078	455 854	412 418	436 171	453 233	451 643
Ansvarsförbindelse pensioner	107 906	103 552	106 002	103 330	101 134	95 822